

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tullilain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tullilain muuttamisesta (HE 172/2020 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut (etäkuuleminen):

- erityisasiantuntija Upi Talsi, valtiovarainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Veli-Pekka Hautamäki, oikeusministeriö
- kulttuuriasiainneuvos Mirva Mattila, opetus- ja kulttuuriministeriö
- tulliyli tarkastaja Juha Vilkkö, Tulli
- lakimies Juha Maaperä, Museovirasto

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- sisäministeriö

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tullilakia. Lailla täydennettäisiin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta kulttuuriesineiden tullialueelle siirtämisestä ja tuonnista säätämällä asetuksen edellyttämistä seuraamuksista sellaisten kulttuuriesineiden EU:n tullialueelle siirtämisestä, jotka on poistettu sen maan alueelta, jossa ne luotiin tai josta ne löydettiin, vastoin kyseisen maan lakeja ja asetuksia. Ehdotetun lain nojalla Tulli voisi määrätä seuraamusmaksun, jos tällaisia kulttuuriesineitä siirretään Suomessa EU:n tullialueelle.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 28.12.2020.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Käsiteltävänä olevalla lakiehdotuksella täydennetään kulttuuriesineiden tullialueelle siirtämistä ja tuonnista annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta ((EU) N:o 2019/880). Sään-

Valiokunnan mietintö HaVM 21/2020 vp

telyllä pyritään ehkäisemään kulttuuriesineiden laitonta kauppaa ja terrorismin rahoittamista. Hallintovaliokunta on antanut mainitusta EU-asetuksesta lausunnon (HaVL 31/2017 vp).

EU-asetuksella luodaan kolmansista maista Euroopan unioniin tapahtuvalle asetuksessa määriteltujen kulttuuriesineiden maahantuonnille valvontajärjestelmä. Asetuksen mukaisia tuontilupa- ja kirjallisen vakuutuksen vaatimismenettelyjä aletaan soveltaa, kun asetuksessa tarkoitettu sähköinen järjestelmä on toimintavalmis, kuitenkin viimeistään 28.6.2025. Kieltoa siirtää EU:n tullialueelle lainsäädännön vastaisesti vietyjä asetuksen tarkoittamia kulttuuriesineitä sekä kieltoa koskevaa sanktiointivelvoitetta aletaan kuitenkin soveltaa jo 28.12.2020, jolloin nyt ehdotettujen muutosten on määrä tulla voimaan. Asetuksessa edellytetään, että jäsenvaltiot vahvistavat asetuksen rikkomiseen sovellettavia seuraamuksia koskevat säännöt ja toteuttavat kaikki tarvittavat toimenpiteet seuraamusten täytäntöönpanon varmistamiseksi. Tällaisten seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.

Ehdotuksen valmistelussa on saadun selvityksen mukaan lähdetty siitä, että tuotaessa asetuksessa tarkoitettu laittomasti kolmannelta maasta viety kulttuuriesine EU:n tullialueelle täytyy rikoslain 46 luvun 4 §:ssä rangaistavaksi säädetyn salakuljetuksen tunnusmerkistö. Jos tavara puolestaan asetetaan kauttakuljetusmenettelyyn tai väliaikaisen varastoinnin menettelyyn, ei ole kyse rikoksesta. Tällaisia tapauksia varten ehdotetaan säädettäväksi hallinnollisessa menettelyssä määrättävästä seuraamusmaksusta. Valiokunta toteaa, että toisin kuin rikosasiassa hallinnollista seuraamusmaksua määrättäessä ei voida käyttää esitutkintalain tai pakkokeinolain mukaisia keinoja asian selvittämiseksi.

Seuraamusmaksu voi ehdotuksen mukaan tulla määrättäväksi yksityishenkilölle tai oikeushenkilölle, minkä vuoksi maksun suuruus voi vaihdella merkittävästi (500—10 000 euroa). Määrättävä seuraamusmaksu perustuu kokonaisarviointiin. Siihen vaikuttavat menettelyn moitittavuus ja toistuvuus sekä tekijän taloudellinen asema. Menettelyllä tavoiteltu hyöty sekä tekijän yhteistyö Tullin kanssa asian selvittämiseksi on otettava maksua määrättäessä huomioon. Valiokunta toteaa, että vastaavan kaltaisesta hallinnollisesta seuraamusmaksusta säädetään esimerkiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisesta annetun lain (444/2017) 8 luvussa. Valiokunta tähdentää, että seuraamusmaksu on kaksoisrangaistavuuden kiellon huomioimiseksi ehdotetun tullilain 99 b §:n mukaan toissijainen suhteessa samasta teosta johtuvaan rikosasiaan.

Suomessa on nykyisin säännelty vain kulttuuriesineiden maastavientiä, lukuun ottamatta Syyriaa ja Irakia koskevia pakotesäännöksiä. Saadun selvityksen mukaan Suomi on laittomasti alkuperämaastaan vietyjen esineiden osalta pääasiassa kauttakulkumaa, vaikka viime aikoina on tehty myös havaintoja siitä, että taustaltaan epäilyttäviä kulttuuriesineitä on tuotu Suomeen vailla kauttakulikutarkoitusta. Tuontiasetuksen tarkoittama yleinen kielto tuoda laittomasti alkuperämaastaan poistettuja kulttuuriesineitä mahdollistaa myös puuttumisen Suomeen tuotaviin esineisiin.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Hallintovaliokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä voimaantulosäännökseen tehtävin teknisin muutoksin.

Valiokunnan mietintö HaVM 21/2020 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 172/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

tullilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tullilain (304/2016) 75 §:n 2 momentti ja
lisätään lakiin uusi 99 a ja 99 b § seuraavasti:

75 §

Tullin periminen ulosottoihin ja perimisen turvaaminen

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan myös Tullin kantamien muiden verojen, tullin- ja veronkorotuksen, virhemaksun, seuraamusmaksun sekä julkisoikeudellisten maksujen perintään, jollei laissa toisin säädetä.

14 luku

Seuraamukset

99 a §

Seuraamusmaksu

Tulli voi määrätä seuraamusmaksun sille, joka kulttuuriesineiden tullialueelle siirtämisestä ja tuonnista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2019/880 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla siirtää Suomen tullialueelle mainitun asetuksen liitteen A osassa tarkoitetun kulttuuriesineen, joka on poistettu sen maan alueelta, jossa se luotiin tai josta se löydettiin, vastoin kyseisen maan lakeja ja asetuksia.

Seuraamusmaksun määrä on vähintään 500 ja enintään 10 000 euroa. Maksun määrä perustuu kokonaisarviointiin. Seuraamusmaksun määrää arvioitaessa on otettava huomioon menettelyn moitittavuus ja toistuvuus sekä tekijän taloudellinen asema. Lisäksi arvioinnissa on otettava huo-

Valiokunnan mietintö HaVM 21/2020 vp

mioon menettelyllä tavoiteltu hyöty, jos se on määritettävissä, sekä tekijän yhteistyö Tullin kanssa asian selvittämiseksi.

Seuraamusmaksu jätetään määräämättä, jos teon kohteena oleva tavara on saatu vahingoittomattomana Tullin haltuun ja teko on ilmeisesti johtunut anteeksi annettavasta huomaamattomuudesta tai ajattelemattomuudesta tai jos seuraamuksen määrääminen muusta syystä olisi ilmeisen kohtuutonta.

Seuraamusmaksu määrätään maksettavaksi valtiolle, ja se on täytäntöönpanokelpoinen, kun päätös siitä on tullut lainvoimaiseksi.

99 b §

Seuraamusmaksun toissijaisuus

Seuraamusmaksua ei saa määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa tai jota vastaan samasta teosta nostettu syyte on tuomioistuimessa lainvoimaisesti ratkaistu.

Tullin on poistettava seuraamusmaksu, jos se, jolle on määrätty seuraamusmaksu, myöhemmin tuomitaan rangaistukseen saman kulttuuriesineen maahantuonnista.

Tämä laki tulee voimaan ~~28~~ päivänä ~~joulukuuta~~ 2020.

Helsingissä 24.11.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Riikka Purra ps
varapuheenjohtaja Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Jussi Halla-aho ps
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Hanna Huttunen kesk
jäsen Anna-Kaisa Ikonen kok
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Mauri Peltokangas ps
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Matti Semi vas
jäsen Heidi Viljanen sd
varajäsen Niina Malm sd
varajäsen Jenni Pitko vihr

Valiokunnan mietintö HaVM 21/2020 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Henri Helo